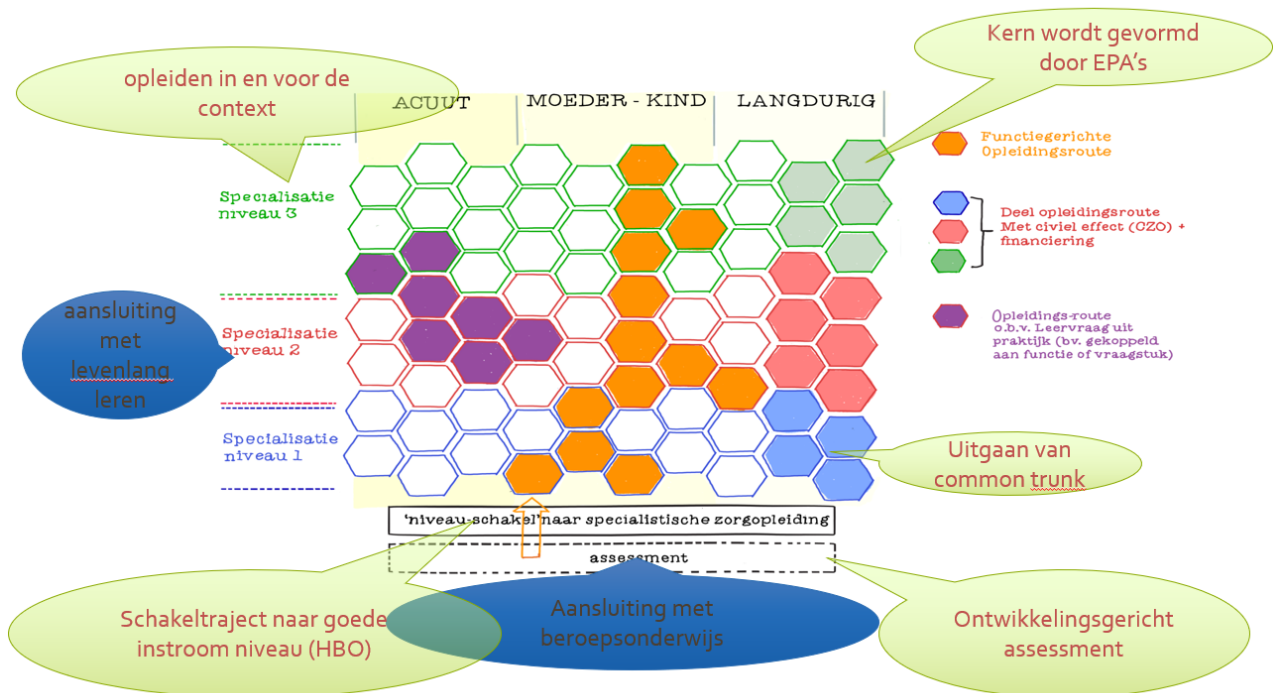

CZO Flex Level

Naar een **modulair stelsel** van functiegerichte (vervolg)opleidingen dat met de veranderingen in de zorg kan meebewegen.

Managementsamenvatting

10 september 2018, Peter Fest, Niels Oerlemans

1. Wat is CZO Flex Level¹?

Een modulaire stelsel van functiegerichte (vervolg)opleidingen dat met de veranderingen in de zorg kan meebewegen. Deze opleidingen rusten de professional op het juiste moment toe met precies genoeg praktijkgerichte competenties, rekening houdend met hetgeen hij reeds verworven heeft en met civiel effect.

Daarmee beschikt de zorginstelling sneller dan nu over flexibel inzetbare medewerkers die in de gehele zorgketen kunnen denken en werken. De zorgcliënt kan er op vertrouwen dat de professional up-to-date over de juiste mix van competenties en vaardigheden beschikt. De zorgprofessional heeft een gedifferentieerd en kwalitatief hoogwaardig opleidingspalet ter beschikking, dat haar of zijn loopbaanperspectief verruimt.

Het huidige opleidingsstelsel dateert van 2001 en is aan het eind van zijn levenscyclus. Fundamentele aanpassingen zijn nodig om te voldoen aan de snel groeiende en veranderende eisen die aan gespecialiseerde zorgprofessionals worden gesteld .

2. Wat levert CZO Flex Level op?

Cliënten en patiënten krijgen te maken met actueel opgeleide zorgprofessionals die beter kunnen inspelen op hun specifieke situaties omdat zij over unieke combinaties van competenties beschikken. Het huidige minder responsieve stelsel van CZO-opleidingen maakt dat professionals minder adequaat mee kunnen bewegen met de (steeds) veranderende eisen die aan hen gesteld worden.

Zorgprofessionals kunnen beschikken over een modulaire en flexibel stelstel van opleidingen op maat dat hen toerust voor veranderende functie-eisen. Opleidingen zijn op het juiste moment, in de juiste omvang en in een aantrekkelijke en laagdrempelige vorm toegankelijk. Daarnaast zorgt het opleidingsstelsel voor een beter carrièreperspectief. Zorgprofessionals zijn in de gehele zorgketen snel inzetbaar te maken.

Toenemende transmuralisering vraagt om wendbaarheid en flexibiliteit, CZO Flex Level zorgt dat civiel effect gewaarborgd blijft.

In de huidige situatie kunnen professionals opgesloten blijven in fuikfuncties of hebben zij te lange leerpaden nodig om daaraan te kunnen ontsnappen. Dit schaadt de aantrekkingskracht van de zorg als sector, zeker voor zij-instromers en jonge toetreders.

Willem is een ervaren kracht op de ambulance. Dit werk is echter wel zwaar. Laatst heeft hij gehoord van een initiatief waarbij hij ook gedetacheerd kan worden naar de spoedeisende hulp. Dat lijkt hem wel wat, mits er rekening wordt gehouden met zijn ervaring en competenties. CZO Flex Level zorgt dat Willem een module kan volgen die hem precies opleidt voor de ontbrekende professionele competenties.

Zorginstellingen krijgen flexibel inzetbare professionals met unieke combinaties van competenties. Hierdoor kan de zorg beter en sneller worden toegesneden op de behoeften van de cliënt en de arbeidsproductiviteit verhoogd.

Door optimale benutting van capaciteiten van professionals (*job carving, job crafting*) kan beschikbare arbeid meer en beter worden ingezet in het zorgproces. De functie als fuik maakt plaats voor verhoogde *employability*. Zo worden formatieve behoeften sneller en beter vervuld en wordt de zorg als sector aantrekkelijker op de arbeidsmarkt.

Door de verbeteringen legt het stelsel minder beslag op praktijkbegeleiding.

De zorg vraagt om steeds meer multidisciplinaire samenwerking. Dankzij CZO Flex Level leren professionals dezelfde taal spreken en elkaars kwaliteiten kennen.

Opleidingsaanbieders kunnen beter en nauwkeuriger inspelen op de opleidingsbehoefte van zorgverleners.

¹ Werktitel

Door het aanbod beter te laten aansluiten zal de uitval lager zijn. Zorgverleners zullen namelijk meer gemotiveerd zijn om de vereiste inzet te doen.

Door de eenheid in taal en methodiek nemen ontwikkeltijden af en synergie-effecten toe.

Het opleidingsbudget wordt efficiënter besteed doordat opleidingsactiviteiten die niet voor functie vereist zijn, achterwege kunnen blijven.

Op dit moment kunnen zorgverleners alleen 'verticaal' in- en doorstromen en wordt er niet gekeken naar reeds verworven competenties. In de toekomst is flexibeler in- en doorstroom mogelijk, waardoor ook zijinstroom makkelijker wordt. Dit draagt bij aan vermindering van de krapte op de arbeidsmarkt.

3. We doen het samen

Deze ambitie kan alleen worden gerealiseerd door intensieve samenwerking van professionals, zorginstellingen en opleidingsinstellingen, met oog voor de veranderende behoeften van cliënten. In het College Zorg Opleidingen (CZO) werken de eerste drie partijen al jaren lang intensief met elkaar samen. Het CZO doet dit inmiddels niet alleen meer voor de ziekenhuizen maar ook voor de thuiszorg (Actiz) en de ambulancezorg. Dit heeft te maken met steeds intensievere samenwerking in de keten; ontwikkelingen als ZOJP (zorg op de juiste plek), transmuralisering en substitutie van zorg noodzaken hiertoe.

In CZO Flex Level versterken we deze samenwerking met betrokkenheid en commitment van alle partijen; behalve de CZO-systeemeigenaren NFU en NVZ zijn dit onder meer ook. Actiz, AZN en V&VN.

We bouwen het project vanaf de werkvloer op door de uitvoering ervan in handen wordt te leggen van professionals, opleidingskundigen en leerhuismanagers.

4. Een uitdagende ambitie

Innovatie van (vervolg)opleidingen vindt voortdurend en vaak in kleine stapjes plaats. Soms is er echter een grote verandering noodzakelijk. Een dergelijke verandering is vijf jaar geleden in gang gezet bij de medische vervolgopleidingen in de vorm van het gesubsidieerde project Individualisering Opleidingen (RIO, zie www.medischevervolgopleidingen.nl).

In de afgelopen 5 jaar zijn voor alle medisch specialistische vervolgopleidingen 'entrustable professional activities'² (epa's) geïdentificeerd.

De opleidingen zijn hierdoor van 'time-based' naar 'competency-based' omgevormd. Uit een leerzame pilot binnen het domein Oncologie (LUMC) blijkt dat epa's ook voor verpleegkundige vervolgopleidingen en medisch ondersteunende opleidingen toepasbaar zijn.

Liza (17) heeft vmbo met een profiel Gezondheidszorg en wil graag in de OK werken. De CZO-erkende opleiding Operatieassistent is voor haar echter te hoog gegrepen. Zij hoort dat de opleiding zodanig wordt aangepast dat zij een aantal modules kan volgen voor een lager (2e) deskundigheidsniveau. Daarmee zou haar droom uit kunnen komen. Het ziekenhuis kan dan een functie creëren waarin haar kwaliteiten tot zijn recht komen.

Leerzame pilot

Vanaf 2016 heeft een landelijk samengestelde werkgroep in opdracht van NFU/NVZ én in nauwe afstemming met het CZO, gewerkt aan de ontwikkeling en accreditatie van een opleidingscontinuüm voor alle (potentiële) CZO opleidingen of leereenheden op het gebied van de oncologische zorg in Nederland. De werkgroep werd tijdens deze innovatieopdracht begeleid door een onderwijskundige met expertise en ervaring op gebied van vorming en werkwijze van EPA's (binnen de medische vervolgopleidingen). Dit was een eerste stap in het toekomstbestendig maken van de CZO-zorgopleidingen en een manier om de werkwijze aan de hand van epa's te beproeven. Het landelijk ontworpen concept opleidings-

² EPA's zijn Entrustable Professional Activities; gestructureerde beschrijvingen van afgebakende beroeps- (kern)activiteiten. Deze beroepsactiviteiten zijn herkenbaar op de werkvloer en daardoor toetsbaar.

continuüm is vervolgens in en met het intra- en extramurale praktijkveld van de opleidingsregio van het LUMC getoetst. Uit deze toetsing bleek dat de pilot voor de verpleegkundige vervolgopleiding oncologie goed aansluit bij de vraag uit de arbeidsmarkt, namelijk een verbeterde aansluiting bij de zorgvraag passend in de context van zorgvrager en zorgverlener én met aandacht voor de totale zorgketen. De EPA structuur werd door betrokkenen uit de werkvelden ervaren als een bruikbare leidraad om de benodigde competentie ontwikkeling van verpleegkundigen in het oncologische zorg te volgen en te beoordelen. Tegelijk heeft deze pilot leerpunten opgeleverd die in CZO Flex Level zullen worden toegepast.

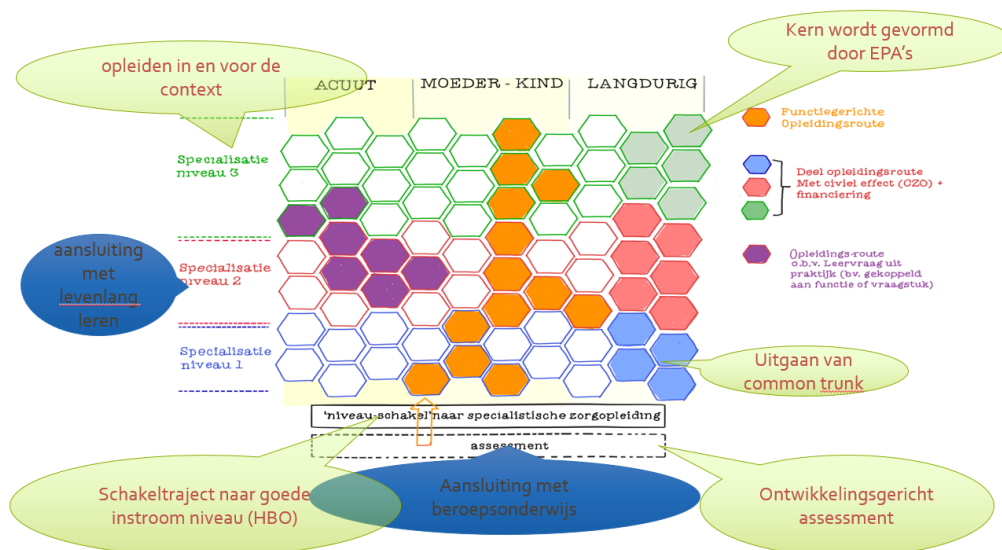
De tijd is rijp om deze innovatie nu in de volle breedte voor de CZO gecertificeerde opleidingen door te voeren. Het kan niet alleen breed, maar dit moet ook.

Ten eerste vraagt de omvang van de arbeidsmarktproblematiek om een brede en krachtvolle aanpak. Deze laat ons geen tijd voor een fragmentarische benadering. Zo werd ook duidelijk tijdens het symposium Regie in de Regio op 29 mei 2018, waar Minister Bruins met het veld in gesprek is gegaan.

Ten tweede is er sprake van momentum en draagvlak, na een lange en zorgvuldige aanloop: het veld staat in de volle breedte klaar om door te pakken.

Ten derde geldt dat alleen in de volle breedte van de zorg synergie-effecten te behalen zijn. Bij de CZO-erkende opleidingen is sprake van veel inhoudelijke overlap. Door deze te identificeren en te benutten worden professionals breder en flexibeler inzetbaar.

Honingraat model

Flexibeler inzet van professionals zit behalve in verbreding ook in verdieping; kleine, (hoog)gespecialiseerde professionele activiteiten kunnen in aparte leereenheden worden aangeboden, precies genoeg en op het juiste moment. Steeds met oog voor civiel effect en carrièreperspectief.

Een brede, grootschalige aanpak is niet alleen noodzakelijk, maar ook verantwoord.

Er zijn reeds veel leerervaringen opgedaan, zoals bij de medische vervolgoopleidingen en de pilot Oncologie. Deze zullen zoals eerder aangegeven worden gebruikt. Ook zal in de uitvoering van het project gebruik worden gemaakt van tempoverschillen en leren van elkaar.

Verder is er bij de start sprake van een groot en breed draagvlak. Tijdens de looptijd van het project is voortdurend aandacht voor behoud en versterking hiervan. Omgekeerd zal een te lange adem, door eerst verder te experimenteren en dan pas breder te implementeren, het momentum doen verliezen.

Streekziekenhuis S moet haar IC verpleegkundige voor de opleiding 6 (van totaal 18) maanden naar een topklinisch of academisch ziekenhuis sturen om de eindtermen voor de IC opleiding te behalen. IC-verpleegkundigen die daarna weer aan het werk gaan zullen sommige leerinhoud snel weer vergeten omdat het ziekenhuis deze zorg niet levert. Omwille van de kwaliteit van zorg wordt voor de meest kritische patiënten namelijk gedifferentieerd in de niveaus van de IC. De IC opleiding is hier nu nog niet op toegespitst.

5. De tijd is rijp

In de afgelopen jaren is veel voorbereidend werk gedaan. Het veld staat klaar om voortvarend en doelgericht aan de slag te gaan. De Verenging Brancheopleidingen Gezondheidszorg (VBG) heeft vanaf 2016 een aantal belangrijke producten opgeleverd, zoals een epa-handleiding en architectuur-opzet, de pilot Oncologie en assessmenttools ten behoeve van de instroom. Vanaf september 2017 is in opdracht van de NVZ en NFU verder gewerkt aan draagvlak door met alle stakeholders in gesprek te gaan. Zo ziet de V&VN dit project als een grote kans om beter aan te sluiten bij de ontwikkelingen in de zorg en tegelijk de kwaliteit voor de zorgvrager op peil te houden en het carrièreperspectief voor zorgprofessionals te verruimen. Juni 2018 hebben NVZ en NFU opdracht gegeven aan twee projectleiders (Niels Oerlemans en Peter Fest) om het project definitief voor te bereiden en de samenwerking tussen de initiatiefnemers vorm te geven en te bezegelen.

Op de FZO-werkconferentie 'Regie in de Regio' over de CZO opleidingen (van 29 mei jl.) is de noodzaak door alle partijen onderstreept en besproken in het overleg met minister Bruins van VWS.

De NVZ en NFU staan op het punt om het startsein te geven voor het project. Verandering van het stelsel van CZO-erkende opleidingen vraagt om een aanpassing van de beschikbaarheidsbijdrage. Hiertoe zal VWS als systeemverantwoordelijke opdracht moeten geven. Met dit project geven de partijen van het bestuurlijk akkoord medisch-specialistische zorg invulling aan de afspraak "verpleegkundige (vervolg)opleidingen beter te doen aansluiten bij de werkpraktijk en de ontwikkeling van de nieuwe taken, rollen en functies. De bekostiging hiervan wordt door VWS/NZa aangepast."

Wilma van het leerhuis heeft net een overleg met de teamleiders uit het acute cluster (SEH, CCU, IC) gehad. De teamleiders hebben al jaren behoefte aan duidelijke beoordelingscriteria waarmee de praktijkbegeleiders studenten kunnen toetsen. Het opleidingsinstituut heeft het opleidingsaanbod net omgevormd naar het nieuwe raamwerk van het CZO. Dit is nu gebaseerd op epa's. Daarom kan het instituut deze heldere beoordelingscriteria nu bieden, immers de opleiding is meer toegespitst op de praktijk.

6. Investing in de toekomst

Voor deze majeure transitie van het opleidingsstelsel dat van 2001 dateert, is een éénmalige projectsubsidie van VWS nodig. Het gaat om ca. 1,35 miljoen per jaar gedurende een periode van vier jaar. De onderbouwing van dit bedrag staat in het uitgebreide projectplan met begroting. Door middel van een projectsubsidie kan de noodzakelijke verbreding en versnelling voortvarend worden ingezet.

Ook van de sector zelf is en wordt een investering gevraagd. Tot dusverre is door VBG, NFU en NVZ al € 350 duizend geïnvesteerd. In de tweede hoofdfase van het project zullen de betrokken opleidingsinstellingen naar verwachting nog eens ca. 1,2 mln. additioneel moeten investeren voor de daadwerkelijke (her)ontwikkeling van de opleidingen binnen het nieuwe raamwerk. Daarnaast zullen er naar verwachting ook frictiekosten zijn, als gevolg van de transitie naar een nieuw stelsel en gedurende de overgangsfase, waarin het oude en het nieuwe naast elkaar bestaat; deze zijn voor rekening van de (zorg)instellingen.